

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ
PRÓBAÉRETTSÉGI
ÍRÁSBELI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

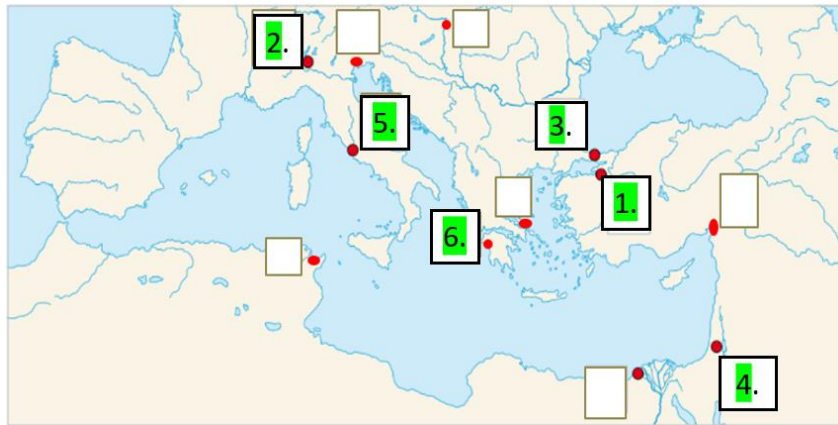
2025/2026-os tanév

2026. január 10.

**Budapesti Fazekas Mihály
Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium**

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat a kereszténységhez kapcsolódik. Írja a táblázatba a meghatározásnak megfelelő település nevét, illetve írja a megnevezett település táblázatban szereplő számát a térkép megfelelő négyzetébe, 6 négyzet üresen marad! Településenként 0,5 pont.

Szám	Meghatározás	Település neve
1.	Itt tartották az első egyetemes zsinatot, amelyen elfogadták a Szentháromság-dogma alapját	Nicea/Nikaia
2.	Itt adta ki vallásszabadságról szóló rendeletét Constantinus császár	Milánó
3.	Keresztény patriarkátus központja Európa és Ázsia határán	Konstantinápoly/Bizánc
4.	Ezen városban/város közelében feszítették keresztre Jézust	Jeruzsálem
5.	Keresztény patriarkátus központja a Nyugat-Római Birodalom területén, vezető szerepét 476 után is megtartotta	Róma
6.	A kereszténység államvallássá válása után betiltották az ezen a helyen tartott és Kr.e. 776 óta lejegyzett sportversenyeket	Olümpia
		3

2. A feladat a középkori kereskedelemmel kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

„A gyapjút a Bardi-vállalat [firenzei bank- és kereskedelmi cég] londoni részlege küldte egy ismert fogadóshoz a franciaországi Libourne-ba visszatérő, [onnan rendszeresen] gascogne-i bort szállító hajókon. A gyapjút hatalmas, kocsi méretű zsákokba pakolták, melyek mindegyikében akár 200 birka gyapja is elért. Miután az árut a hajókról a fogadóba hordták, a fogadós lemerette, majd a bálákat egymásra halmozva vállalta a tárolást. A hatalmas zsákokból kisebb csomagokat csinált, amelyeket kettesével már teherhordó állatok is elbírtak. Ezután felbérelt egy fuvarost, hogy a rakományt egy montpellier-i fogadóba szállítsa. Az árut a montpellier-i fogadós átvette, és felfogadott egy helyi szállítót, aki egy Aigues Mortes-i [délfancia kikötő] továbbította azokat. Az Aigues Mortes-i fogadós... [továbbküldte] az árut egy gályán egy toszkánai kikötőbe.” (Peter Spufford: *Hatalom és haszon. Kereskedők a középkori Európában.*)

Dél-Franciaország

a) Mely állításokat támasztja alá a fenti forrásrészlet a következők közül? Karikázza be a négy helyes állítás sorszámát! (0,5-0,5 pont)

1. A rakomány Franciaországon keresztül hajózható folyókon utazott.
2. A Bardi-vállalat alkalmazottai bonyolították a rakomány továbbítását Franciaországban.
3. A rakomány szállítását kereskedelemre, szállításra szakosodott vállalkozók végezték.
4. A rakományt Franciaországban többször kellett átrakodni.
5. A rakomány Firenzéből érkezett Franciaországba.
6. A rakományt a Bardi-vállalat Franciaországon keresztül Firenzébe küldte.
7. A rakomány nyersanyag volt, amit még fel kellett dolgozni Itáliában.
8. A rakomány termékeit Angliában állították elő.
9. A rakománnyal gascogne-i bort is szállítottak Itáliába.
10. A Bardi-vállalat saját hajóin szállította a nyersanyagait.

b) Fogalmazza meg röviden, mire használták fel, mit állítottak elő a forrásban szereplő, Itáliába megérkezett termékből! (1 pont)

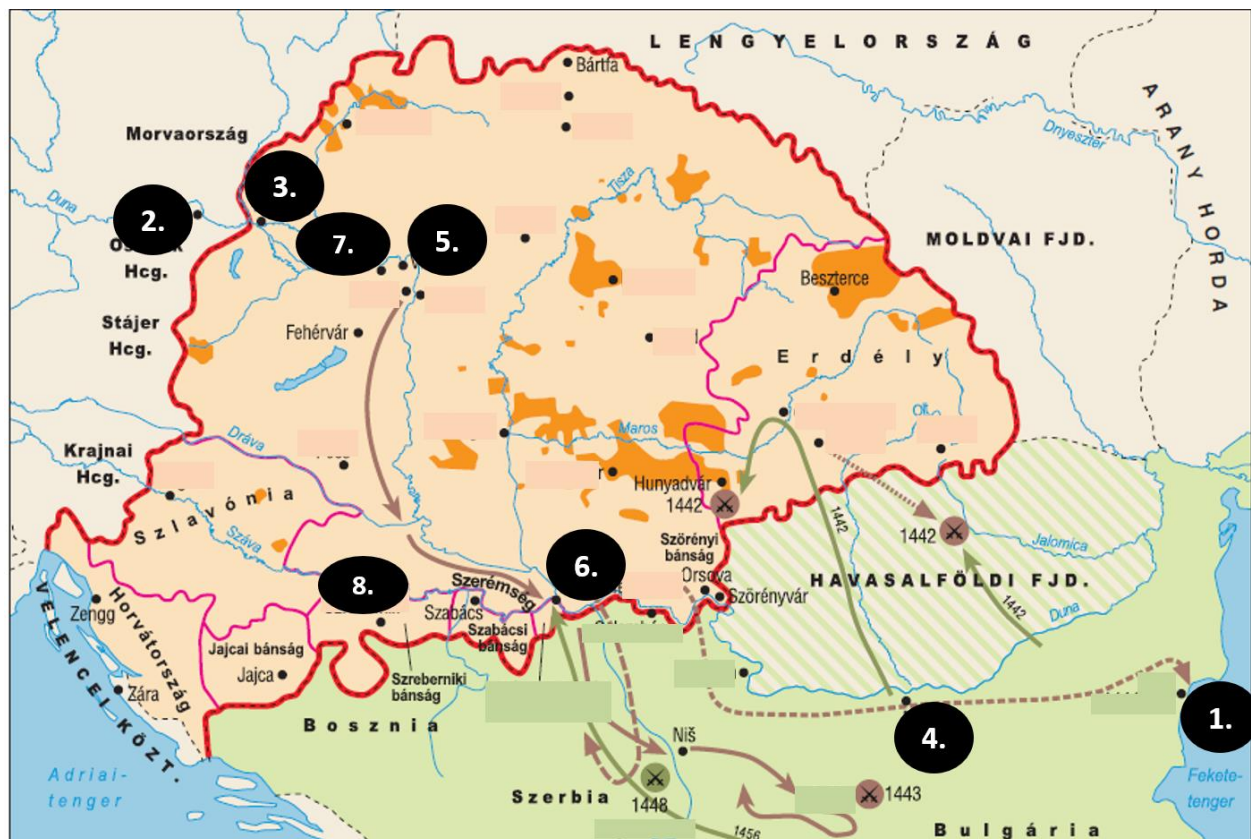
Textil termékeket/szővetet/ ruhaanyagot/posztóruhát stb.

c) Nevezze meg, melyik útvonalon szállíthatták tovább az Itáliában feldolgozott árut, ha a vállalat keletebbre is kívánta értékesíteni! (1 pont) Levantei kereskedelem/levantei útvonal

4

3. A feladat a középkori Magyar Királysággal kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

Nevezze meg azokat a középkori településeket, amelynek várainról szólnak az alábbi források, majd írja a vár/város neve mellé, hogy a térkép melyik számozott helyén található! 4 szám kimarad. (Elemenként 0,5 pont.)

A Magyar Királyság és déli határvidéke Hunyadi János korában

a) „Az egyik elővárost egy éjszaka erővel elfoglalják, nagy részben leég, mikor is, mint mondják, a köznép nem csekély kárt szenved. [...] A Duna-parton változó szerencsével folyik a csatározás. [...] Végül is a minden segítségtől megfosztott, iszonyatos éhségtől meggyötört [lakosok] [...] III. Frigyes császár multhatatlan gyalázatára megadták magukat Mátyásnak.” (Antonio Bonfini)

Vár/város neve: Bács Térképen a száma: 2

b) „A frankokat [franciákat] féktelen harcvágy fogta el, és [...] kirohantak a táborból, és előreszárgulva rárohantak a szemben álló oszmán csapatokra, szokásuk szerint lóról leszállva, gyalogosan harcolva. [...] [A magyarok] nem ismerték harcmódorukat, és azt hitték, hogy az ellenség teljesen elpusztította őket. Egyszerre felbomlott a rend [...] Óriási öldöklés vette kezdetét. És ha a magyar király egy hajón nem lel menedéket, akkor [...] az ellenség fegyveres ereje zúzta volna össze.” (Thuróczy János krónikája, 1488)

Vár/város neve: **Nikápoly**..... Térképen a száma: **4**.....

c) „Utat-módot keresett [a magyar hadvezér] tehát, miként távolítsa el a nevezett folyók határáról az ellenséges hajókat, hogy fegyveres segítséget vihessen a [magyar vég]várba. Végül hajókat szedett össze, megrakta keresztes népségből való fegyveresekkel, leküldte a Duna folyón az ellenséges hajókkal szembe. [...] A küzdelem keményen folyt [...]. Végre hosszú, fáradságos harc után győztek a magyarok [...]” (Thuróczy János krónikája)

Vár/város neve: **Nándorfehérvár**..... Térképen a száma: **6**.....

d) „Mikor Ulászló király látta, hogy az ellenséges lovasság megfut, s Amurat császár meg tábora megrémült: nyomban megindította az őrizetére rendelt dandárt, s míg a vajda úr és a többiek másfelől dühös harcot folytattak, meg akarta rohanni és legázolni a császár táborát. Mikor tehát a sűrűn álló gyalogszatok közé került, egész dandárával együtt leverték, elnyomták és megölték. Az ellenség már le volt győzve, le volt verve, nem is remélt diadalt, s most váratlanul jutott hozzá. A magyarok a csatateret és táborukat az ellenségnek hagyva, futásnak eredtek.” (Thuróczy János: A magyarok krónikája)

Vár/város neve: **Várna**..... Térképen a száma: **1**.....

4	
---	--

4. A feladat a felfedezések gazdasági hatásaival kapcsolatos. Az alábbi forrás és ismeretei alapján válaszoljon!

(Elemenként 1 pont.)

„Bár a spanyolok uralma alatt vannak azok a földek, ahonnan oly nagy bőségben nyerjük az aranyat és ezüstöt, mégis kevesebbjük van belőlük, mint más népeknek. Ez a tény is azt mutatja, hogy az aranybányák nem gazdagítják oly mértékben az országot, mint a kereskedelem. Úgy látszik, hogy Spanyolország hanyatlásának egyedüli oka az, hogy elhanyagolja a kereskedelmet és nem létesített nagy számban a).....-t.. Külföldi eladásaink és vételeink óriási aránytalanságából, valamint egyéb, mindenki előtt ismeretes okokból arra következtethetünk, hogy Spanyolországból évente átlag 15 millió piasztart aranyban és ezüstben visznek ki. [...] Egy 24 évvel ezelőtt öfelségének benyújtott jelentés szerint Nyugat-India felfedezése után, **1492-től 1595-ig Nyugat-Indiából 2 milliárd pezeta aranyat és ezüstöt hoztak be Spanyolországba**, tehát 103 év alatt átlag 20 milliót évente, megközelítőleg ugyanekkora nem nyilvántartott összeget és az egész mennyiségből Spanyolországban nem maradt több, mint 200 millió pezeta.” (Ustariz spanyol gazdasági író, 18. sz.)

a) Nevezze meg a forrásból kihagyott szakkifejezést és magyarázza el tartalmát-jelentését!

- szakkifejezés: **manufaktúra**.....

- a megnevezett szakkifejezés magyarázata: **Olyan kora újkori, korai kapitalista kézműves/kézi munkát alkalmazó üzem, amelyben bér munkások dolgoznak. A termelésben munkamegosztást érvényesítettek.**

b) Nevezze meg azt a korabeli gazdasági jelenséget, amely a forrás aláhúzott részének következtében lépett fel Európában: **árforradalom**.....

c) Fogalmazza meg saját szavaival, a forrás szerint, miért nem volt hasznos a leírt spanyol gazdaságpolitika!

Mivel nem létesítettek manufaktúrákat, így az iparcikkeket kénytelenek voltak megvásárolni, ami miatt többen költöttek „átfolyt” a nemesfém Spanyolországon. Illetve nem voltak olyan késztermékek, amelyeket eladhattak volna, s így bevételhez jutottak volna.

4	
---	--

5. A feladat a 18. századi Magyarország népesedési viszonyaival kapcsolatos. Komplex tesztfeladat. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

„A Magyar Királyság benépesítésében idegen népek szabad, önkéntes meghívása és befogadása lesz a leghasznosabb. Ehhez szükségesnek tartjuk, hogy a magyarországi új szerzeményi területeken a házakat és a telkeket néhány évre fel kell menteni minden adó és robot alól, és pedig a magyarok 3; a németek pedig – hogy jobban odacsalogathatók legyenek és mivel költségeik is nagyobbak – 5 évet kapjanak, hogy ezalatt házukat tető alá tudják hozni, a földjüket pedig munkába venni. Azt is világosan meg kell mondani, hogy ezek az alattvalók és parasztok nem földhözköltöttek, még kevésbé örökös jobbágyok, hanem szabad emberek, szabad költözési joggal, és azoknak is kell maradniuk.[...] mindig a németeket, különösen az örökös tartományokból származókat kell mások elé helyezni, hogy az ország vagy legalább annak nagy része fokozatosan germanizáltassék, így a forradalmakra és nyugtalanságra hajlamos magyar vér némettel mérsékeltebbé, s ezáltal természetes és örökös királya és ura iránti állandó hűségre és szeretetre neveltessék.” (Részlet Kollonich Lipót közigazgatási tervzetéből. 1688–1689)

A) Karikázza be a hamis állításokat eredményező két-két befejezés sorszámát a mondatok alatt! (Elemenként 0,5 pont.)

a) Magyarország alacsony népsűrűségű területeit azért igyekeztek svábokkal is benépesíteni, hogy ezáltal az ország népességének egy része ...

1. németesedjen el.
2. növekedjen a katolikusok aránya.
3. megmaradjon röghözköltött jobbágy.
4. gyorsabban szabaduljon meg a jobbágysortól.
5. lássa példáit az uralkodóhoz való hűségnek.
6. ne tápláljon az uralkodóval szemben ellenszenvet.

b) Ekkor németajkú népek Magyarországra érkeztek.

1. nyugati irányból
2. déli irányból
3. észak-nyugati irányból
4. az országon belül a peremterületekről
5. a Habsburg örökös tartományok felől
6. a Német-római Császárság tartományaiból

c) A Magyarországra betelepülő németeket azzal kívánták idecsalogatni, hogy

1. bizonyos időre adómentességet kaptak.
2. biztosították a szabad költözési jogukat.
3. biztosították számukra telket/földet.
4. parasztként nem számítottak jobbágnak.
5. megválaszthatták vallásukat.
6. robotkötelezettségüket elengedték egy időre.

B) A forrás és ismeretei segítségével karikázza be az alábbi mondatok egyetlen helyes befejezésének/kiegészítésének sorszámát! (Elemenként 0,5 pont.)

d) Magyarországon a katolikus svábokon kívül már évszázadok óta éltek önkormányzattal is bíró és ekkor már többségben..... vallású szászok Erdély területén.

1. katolikus
2. református
3. unitárius
4. evangélikus
5. ortodox
6. görög-katolikus

e) A tervezet "újszerzeményi területnek" nevezi a

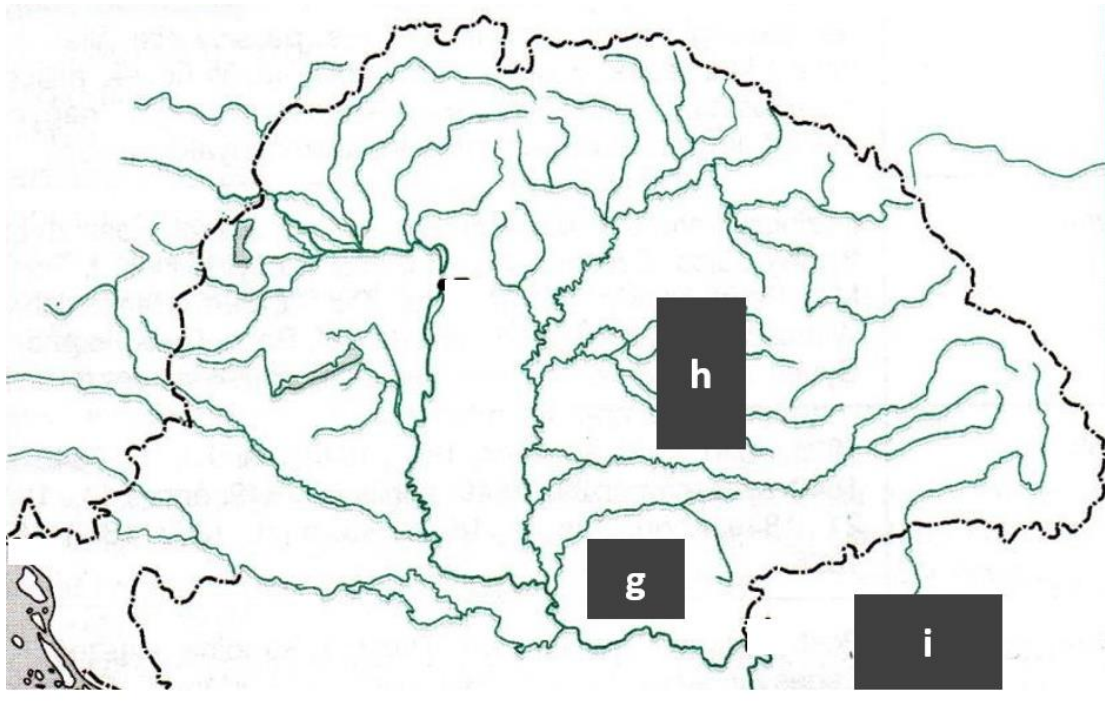
1. a 18. században a Habsburg Birodalomhoz csatolt lengyel területeket.
2. a 18. században visszaszerzett Temesközt.
3. a török kiűzésével a 17. század végén visszaszerzett magyarországi területeket.
4. a török kiűzésekor elpusztásodott magyarlakta területeket.
5. a Habsburg segítséggel a 18. században felszabadított magyarországi területeket.
6. az Oszmán Birodalom által önként átadott területeket.

C) A forrás és ismeretei segítségével karikázza be az alábbi mondatok kettő helyes befejezésének/kiegészítésének sorszámát! (Elemenként 0,5 pont.)

f) Az ország területére nagy számban érkeztek ekkor olyan népek is (szerbek, románok és ruténok), akiknek többsége vallású volt.

1. római katolikus
2. görög-katolikus
3. evangélikus
4. görög-keleti
5. unitárius
6. ortodox

D) Nevezze meg az alábbi térkép betűvel jelzett területeit a következő leírások alapján! (1-1 pont)

g) Ez a terület a 18. században a Magyar Királyság etnikailag legkevertebb területe lett:

Temesköz/Temesi Bánság/Bánság/Bánát.....

h) Ez a terület etnikai szempontból magyar-román-ruszin lakosságú, s bár a középkorban Magyarország része volt, a 18. században nem csatolták vissza, hanem Bécsből irányították Erdéllyel együtt.: Partium

i) Az Oszmán Birodalom hűbéres területe, ahonnan románok vándoroltak be a Magyar Királyságba.

Havasalföld.....

6. A feladat a 19. századi ideológiákkal kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat ismeretei, a forrás és a karikatúra segítségével!

„Le akarjuk rakni annak **a) a háznak** az alapjait, amely majdan a zsidó nemzetet fogja befogadni. [...] A zsidó nép sorsának közösségében, habár az egyes, szétszóródott részeknek nagyjában mindenütt ugyanazokat a bajokat kellett eltűrniük hosszú idők óta szakadás állt be. Csak a közlekedés új vívmányai tették lehetővé, hogy az egymástól messzevetettek értesüljenek egymásról és érintkezésbe jussanak. És éppen ebben a korban, amely egyébként oly magasra lendült, látjuk és érezzük mindenütt a régi gyűlöletet magunk körül: **b)**..... a modern neve ennek az Önök előtt nagyon is ismeretes mozgalomnak [ideológiának]. Ez a mai zsidóságot először meglepte, majd fájdalommal és haraggal töltötte el. [...] A gyűlölet ismét megerősítette azt az érzést, mintegy hazát adott nekünk. *A cionizmus hazatérés a zsidóságra, még a zsidóországra való visszatérés előtt.* [...] A cionizmus máris elérte azt, amit mindezideig lehetetlennek tartottak: közelhozta egymáshoz a zsidóság leghaladóbb és legkonzervatívabb elemeit. [...] Ilyenfajta egyesülés csak nemzeti alapon lehetséges. [...] Viták indulnak majd itt meg egy szervezetről, amelynek szükségességét mindenki belátja. Nem lehet szó összeesküvésről, titkos közbenjárásról, álutakról, hanem csak nyilvános, szókimondó értekezletekről, amelyeken a közvélemény állandóan rajta tartja a szemét. Mozgalmunknak legközelebbi, nagyjából már most körvonalazható és kézzelfogható eredménye az lesz, hogy mi a zsidókérdést **c) Palesztina**-kérdéssé változtatjuk.” (*A cionizmus alapítójának beszéde az első bázeli kongresszuson, 1897*)

A cionizmus alapítójáról készült karikatúra a bécsi újságíró szövetség lapjában, 1896

a) Milyen értelemben használja a forrás az a) részben aláhúzással jelölt ház kifejezést, kerikázza be az egyetlen helyes válasz sorszámát! (0,5 pont.)

1. a Bázelen tartott kongresszus székháza
2. a zsidó vallás temploma
3. a cionizmus elképzeléseinek könyve
- 4. a zsidó nemzet otthona, állama**
5. a zsidó vallású emberek közösségei

b) Nevezze meg a forrás b) részénél kihagyott szakkifejezést! (1 pont.) **antiszemitizmus.....**

c) Nevezze meg, mely állam része volt a forrás keletkezésekor a forrás c) részében szerelő Palesztina! (1 pont.)

Oszmán Birodalom.....

d) Nevezze meg a cionizmus alapítóját! (1 pont.) **(Theodor) Herzl.....**

e) Mi a mondanivalója annak, hogy a karikatúrán a cionizmus alapítója egy Jeruzsálem feliratú oszlopmaradványon ül és könnyeket ejt? Karikázza be az egyetlen helyes válasz sorszámát! (0,5 pont.)

1. El kellett menekülnie Jeruzsálemből.
2. Síratta az ekkor összeomlott jeruzsálemi templomot.
- 3. A cionizmus az elpusztult jeruzsálemi templom térségében képzelte el a zsidóság jövőjét.**
4. Jeruzsálembe menekült, a templom maradványainál kapott menedéket.
5. A cionizmus a jeruzsálemi templom pusztulása miatt nem a térségben képzelte el a zsidóság jövőjét.

7. A feladat a dualizmus korabeli magyar polgári állammal kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat ismeretei és a forrás alapján!

A) „1. § Az izraelita vallás törvényesen bevett vallásnak nyilváníttatik.” (1895. évi XLII. törvénycikk az izraelita vallásról)

B) „1. § Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet vagy vallást, és azt az ország törvényeinek, valamint a közérkölciség kívánalmainak korlátai között külsőképen is kifejezheti és gyakorolhatja. Senkit sem szabad törvényekbe vagy a közérkölciségbe nem ütköző vallási szertartás gyakorlásában akadályozni, avagy hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésre kényszeríteni. 2. § A polgári és politikai jogok gyakorlására való képesség a hitvallástól teljesen független. [...] 5. § Valamely vallásfelekezetből kilépni, vagy valamely vallásfelekezetben belépni mindenkinek szabad a törvényekben megállapított feltételek alatt. 6. § A latin, a görög és az örmény szertartásu katolikus, a(z) evangélikus) református, az ágostai hitv. evangélikus, a görög-keleti szerb és görög-keleti román, valamint az unitárius egyházakra és hívekre, - nemkülönben az izraelitákra vonatkozó törvények és jogszabályok változatlanul fentartatnak.” (1895. évi XLIII. törvénycikk a vallás szabad gyakorlásáról)

C) „A házasságot polgári tisztviselő előtt kell megkötöni. [...] Oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt, a törvény erejénél fogva semmi vonatkozásban sem tekintetik házasságnak. [...] A házasság megszűnik: az egyik házastárs halálával vagy bírói felbontással. [...] Azon lelkész vagy vallási szertartás teljesítésére jogosított más személy, ki egyházi összedáznál eljár, mielőtt a felek igazolták volna, hogy a házasságot a polgári tisztviselő előtt megkötötték, vétséget követ el és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.” (1894. évi XXXI. törvénycikk a házassági jogról)

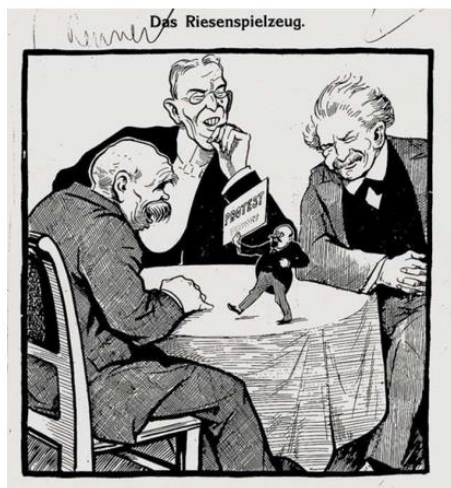
a) **Nevezze meg, ki volt a magyar kormányfő az idézett törvények elfogadásakor (teljes nevet írjon)! (1 pont)**

Wekerle Sándor.....

Töltse ki a táblázatot! A megadott állításokat mely forrás/források támasztják alá, erősítik meg, tegyen X-et a megfelelő helyre, **egy sorba több X jelet is írhat!** (Elemenként 0,5 pont.)

Állítás	Az A) forrás alátámasztja	A B) forrás alátámasztja	A C) forrás alátámasztja	Mindhárom forrás alátámasztja	Egyik forrás sem igazolja
b) Bármely bevett valláshoz tartozó polgár egyházi házassága érvényes, ha azt utólag polgári anyakönyvezető megerősíti.					X
c) Egy magyarországi bevett valláshoz tartozó polgár hitét nyilvánosan is gyakorolhatja.	X	X			
d) A magyarországi egyházak híveinek jogait, az egyházak működését állami törvények is szabályozzák.				X	
e) A magyarországi bevett valláshoz tartozók egyházi házasságát is fel lehet bontani polgári anyakönyvező előtt.					X
f) A választójog gyakorlásának nem feltétele a bevett valláshoz tartozás.		X			
					4

8. A feladat az első világháborúval és a békerendszerrel kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat az alábbi karikatúra és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

“Milyen cuki, ahogy tiltakozik!” Renner osztrák kancellár protestál a békefeltételek ellen, a nagyhatalmak vezetői (Clemenceau, Wilson, Lloyd George) mosolyognak. Karikatúra 1919-ből.

- a) Fogalmazza meg röviden mit jelent az Anschluss! **Németország és Ausztria egyesülése**.....
- b) Mit rögzített az Anschlussról a Németországgal és Ausztriával kötött békeszerződés? **Tiltotta...**.....
- c) Miért döntöttek így? Fogalmazzon meg egy korabeli érvet!

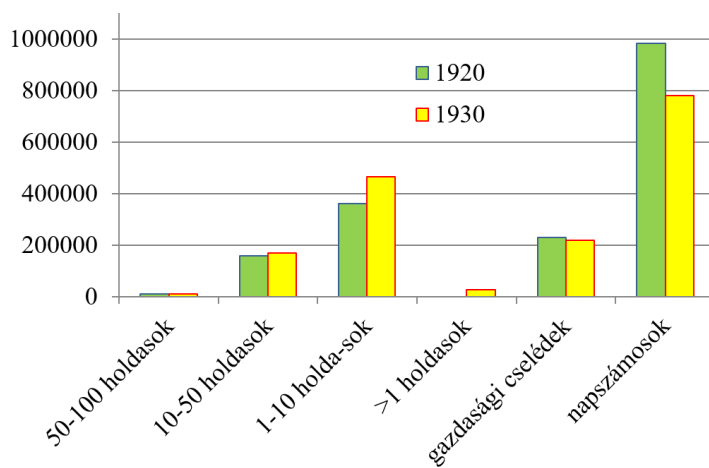
A győztesek tartottak Németország újbóli megerősödésétől.

- d) Fogalmazza meg röviden, milyennek mutatja be a karikatúra Ausztriát!

Kicsinek, gyengének, életképtelennek, nem tartották hatalmi tényezőnek.

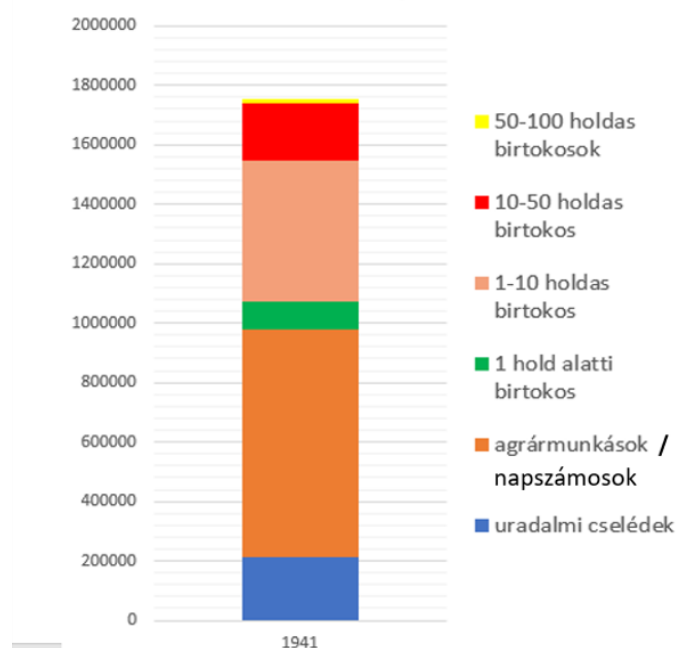
4

9. A feladat Horthy-korszak gazdasági-társadalmi problémáival kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei alapján! (Elemenként 1 pont.)

Paraszti keresők (családok) birtokmegoszlása 1920 és 1930

A kereső paraszti népesség összetétele (a trianoni területen), 1941

Igazolja vagy cáfolja az ábrák alapján az alábbi állításokat!

a) Az 1920-as földreform a paraszti népesség többségének földet juttatott.

Az állítás igaz, mert.....

VAGY

Az állítás hamis, mert

a paraszti népesség többsége 1930-ban, illetve 1941-ben is földtelen volt/ alig nőtt a kisbirtokosok száma 1930-ig/ a napszámos népesség kevéssel csökkent 1930-ig....

b) Az 1930-as években végrehajtott újabb földreform növelte az életképes paraszti birtokosok arányát a paraszti népességben belül.

Az állítás igaz, mert.....

VAGY

Az állítás hamis, mert 1930 és 1941 között nem csökkent a napszámosok és uradalmi cselédek száma, ők nem rendelkeztek földdel, az 1-10 hold közötti földet birtoklók száma sem nőtt.

c) Az 1920-as földreform a törpebirtokosok és néhány holdas gazdák számát növelte, de nem szüntette meg a nagybirtokrendszert.

Az állítás igaz, mert a 1-10 holdas gazdák száma nőtt leginkább, de így is a paraszti népesség többsége 1930-ban, illetve 1941-ben is földtelen volt/ alig nőtt a kisbirtokosok száma 1930-ig

VAGY

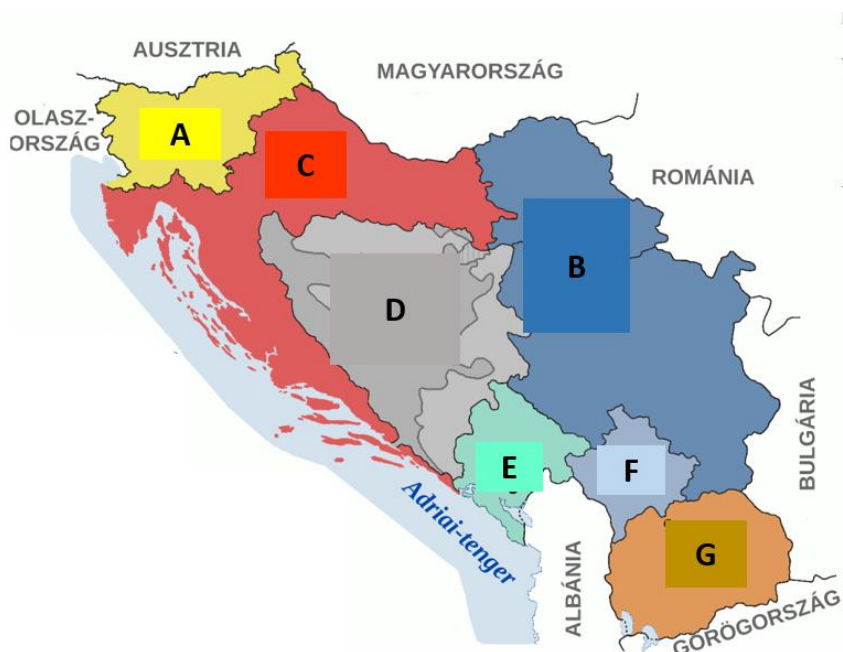
Az állítás hamis, mert

.....

10. A feladat a kétpólusú világ megszűnésével kapcsolatos! Oldja meg a feladatokat ismeretei és a térkép alapján!

a) Hogyan nevezték 1991-ben, még a felbomlása előtt ezt az államalakulatot? (1 pont.) **Jugoszlávia**.....

b) Nevezze meg ezen államalakulat, második világháború végére hatalomra került kommunista diktátorát! (1 pont.) **Tito**.....

Az első világháború után létrejött Szerb-Horvát-Szlovén Királyság mai, hivatalosan és korlátozottan elismert utódállamai

A térkép mely betűvel jelölt utódállamára illenek a leírások? (Elemenként 0,5 pont.)

Leírások	Térképen a betűjele
c) 2025-ben is vitatott státusú terület, korábban az egyik tagköztársaság autonóm tartománya volt, albán többségű terület, amely 2008-ban kikiáltotta függetlenségét.	F
d) Délszláv népek lakta utódállam, amely névváltoztatásra kényszerült egyik szomszédjával zajló vita miatt, 2020-tól NATO tag és az EU tagjelöltje.	G
e) Történetileg is autonómiával rendelkező, többségében katolikus délszláv népek lakta utódállam, amely 1991-ben kiáltotta ki függetlenségét, amelyet évekig tartó háborúban védett meg.	C
f) Föderatív berendezkedésű, soknemzetiségű, többvallású utódállam, amelynek státusát, berendezkedését nemzetközi szerződés rögzíti, amelyet véres, népiirtással is járó háború után Daytonban kötöttek.	D

4

11. A feladat a második világháború utáni Magyarország gazdasági-pénzügyi helyzetével kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat az adatsor, a karikatúra és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

a) Nevezze meg az adatsor által igazolható gazdasági jelenséget! **Infláció/hiperinfláció...**

b) Fogalmazzon meg egy magyarázatot, miért jelentkezett ez a gazdasági jelenség a második világháború után? **A háború és háborús károk okozta áruhiány, jóvátétel fizetése, fedezetlen pénzkibocsátás**

c) Nevezze meg milyen pénznemre vonatkoznak a táblázat adatai! **Pengő**

d) Fogalmazza meg a karikatúra alapján, mi adhatott okot az élcélődésre 1946 tavaszán!

Az árak (a termékekre írt számok) követetetlenül gyorsan nőttek, s mivel a toilletteket hagyományosan 00-val is jelölhetik, ezek a nullák is elkezdtek szaporodni.

4

12. A feladat a jelenkori közép-európai országok együttműködésével kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat a forrás, a karikatúrák és ismeretei segítségével!

A) „Az egyesült Európában, amelyhez a három ország aktívan hozzá kíván járulni, lehetséges megőrizni a kultúrát és a nemzeti jelleget, miközben teljes mértékben megvalósítják az egyetemes emberi értékrendszert. A civil társadalom eszméjének szisztematikus megvalósítása a közép-európai régió szellemi és anyagi fejlődésének kulcskérdése, és elengedhetetlen feltétele a fejlett országokkal és az európai intézményekkel való kölcsönösen előnyös együttműködés kialakításának. [...]

Az aláíró államok meggyőződése, hogy az előttük álló politikai, gazdasági és társadalmi kihívások, valamint a demokrácia elvein alapuló megújulási erőfeszítéseik fényében együttműködésük jelentős lépés az általános európai integráció útján. [...]

A Nyilatkozat aláírói kijelentik, hogy együttműködésük semmilyen módon nem zavarja vagy korlátozza más országokkal való kapcsolataikat, és **nem irányul más felek érdekei ellen.**” (Három közép-európai ország által 1991 februárjában aláírt közös nyilatkozat az együttműködésről az európai integráció érdekében)

a) Mely történelmi helyszínen (város) írta alá a három ország az A) forrásban idézett nyilatkozatot? (1 pont.)

Visegrád

b) Nevezze meg, melyik államra értették akkor az idézet utolsó, a forrásban aláhúzott gondolatát! (1 pont.)

Szovjetunió

c) Fogalmazza meg a B) rajz segítségével, mi a magyarázata annak, hogy a három együttműködő ország négy államra bővült a későbbiekben! (1 pont.)

Csehszlovákia felbomlott, megalakult a független Csehország és Szlovákia.

d) Mit hangsúlyoz a C) falfestmény vizuálisan a szerződés 30 évéről, karikázza be az egyetlen helyes megoldás sorszámát! (0,5 pont.)

1. Mindegyik ország a saját dolgaival van elfoglalva.

2. A tagok egymást akadályozzák az elvileg közös feladatok kivitelezésében.

3. A 30 év alatt, hol magasabb szinten folyt az együttműködés, hol alacsonyabb szinten.

4. Nem egyenlő feltételekkel folyik a munka.

5. **Mindegyik résztvevő hatékony együttműködésével születik meg a jubileumi falfestmény is.**

e) Melyik évben váltak az Európai Unió tagjává ezen közép-európai országok? Karikázza be az egyetlen helyes megoldás sorszámát! (0,5 pont.)

1. 1994 2. 1998 3. 2000 **4. 2004** 5. 2007

4

ESSZÉK

13. A nyugati és keleti kereszténység a középkorban

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nyugati és keleti keresztény egyház európai elterjedését, felépítését és világi hatalomhoz való viszonyát mutatja be a középkorban. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az egyházszakadásra végleg 1054-ben került sor; a nyugati kereszténység központja Róma , a keletié ekkor Bizánc/Konstantinápoly .	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. egyház, vallás, kereszténység, hierarchia, pápa, pátriarka, püspök, érsek, kolostorok, egyházszakadás/szkizma, világi hatalom, stb.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti , az ábra egy lényegi elemét, ami vagy a nyugati egyház felépítését vagy a világi hatalomhoz való viszonyát érinti (így az nem elég, ha a latin nyelvhasználatot rögzíti), pl. hogy a római egyház hierarchikus felépítésű, az élén áll a pápa; vagy nyugaton a világi hatalom egy az egyház egymásra utalt; vagy a szerzetei közösségek/kolostorok is az egyházfő alá tartoznak stb. és ezekkel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz , pl. az egyházfő alárendeltségébe tartoznak az érsekségek, püspökségek; vagy a koronázás szertartásában jelenik meg nyugaton a világi és egyházi hatalom egymásmelletisége stb.	0–3
Ismeretszerzés, a források használata	F2 Rögzíti , az ábra egy lényegi elemét, ami vagy a keleti egyház felépítését vagy a világi hatalomhoz való viszonyát érinti (így az nem elég, ha a görög nyelvhasználatot rögzíti), pl. hogy a keleti egyház hierarchikus felépítésű, az élén a konstantinápolyi pátriarka; vagy az egyház keleten kezdetben a világi hatalomnak/bizánci császárnak alárendelt; vagy a szerzetei közösségek/kolostorok is az egyházfő alá tartoznak stb. és ezekkel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz , pl. az egyházfők alárendeltségébe tartoznak az érsekségek, püspökségek; vagy keleten Bizánc hanyatlásával, illetve a keleti kereszténység terjedésével önálló “nemzeti” egyházak jöttek létre, amelyek gyakorlatilag önállóan működtek stb.	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Olyan elem rögzítése fogadható el, amely a nyugati és a keleti kereszténység térbeli elterjedésével kapcsolatos, legalább egy-egy térség említésével Róma és Bizánc megnevezésén túl. Ezekkel kapcsolatban olyan megállapítás fogadható el , ami a kereszténység terjedésével kapcsolatos, például hittérítés; vagy a létrejövő új államoknál az egyház az államszervezésben/írásbeliséggel fontos szerepet játszott; vagy a királyi hatalom legitimálását az egyház adta stb.	0–3
	E2 Olyan rögzített elem és ahhoz kapcsolódó megállapítás fogadható el, ami a forrás (F) feldolgozásánál szerepel az útmutatóban, de a dolgozatban még nem pontozott.	0–3
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló alapvetően az olasz fasiszta rendszer kiépülését és működésének főbb vonásait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az olasz fasizmus 1922-ben jutott hatalomra/Mussolinit 1922-ben nevezte ki a király miniszterelnökké és rögzíti a téma egy térbeli elemét, pl. Róma, Lateráni egyezmény/Vatikán stb.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. tömegpárt, fasizmus, korporatív állam, pártállam, totális diktatúra, tömeg propaganda, vezér-kultusz stb.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy fontos elemét, pl. Mussolini fasiszta mozgalma tömegeket mozgósított; erődemonstrációkat jelentett egy-egy állami/fasiszta gyűlés; vagy rögzíti , hogy a fasiszta mozgalom egyik szimbóluma látszik a fényképen, az antik római fascies; vagy rögzíti , hogy Mussolini egyenruhában szónokol stb.; és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz , pl. a fasizmus tömegek befolyásolásával, a modern tömegpropaganda és erőszak eszközének kombinációján alapul; a fascies, a hatalom, az erő szimbóluma és az antik Róma nagyságát is felidézi stb.	0–3
	F2 Rögzíti , hogy Mussolini választási csalásokkal és erőszakkal erősítette meg hatalmát; vagy rögzíti , hogy a szocialista Matteotti ellenzéki képviselőt meggyilkolták fasiszta rohamosztagosok; és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz , pl. Mussolini, a király általi törvényes kinevezése után, erőszak alkalmazásával építette ki a fasiszta diktatúrát; Mussolini az 1920-as évek közepére beszüntette a parlament és a pártok működését; a fasiszta ideológia az erő-erőszak kultuszára épül stb.	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti Mussolini hatalomra kerülésének egy fontos elemét, pl. a király nevezte ki miniszterelnökké; a Marcia su Roma inkább erődemonstráció volt, mint fegyveres puccs stb.; és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz , pl. az olasz társadalom a háború utáni válságos helyzetben a megoldatlan problémákra erős vezér általi választ is várt; a korszakban erős félelem uralkodott az esetleges kommunista forradalomtól és az olaszországi föld-és gyárfoglaló mozgalmak ennek a veszélyét mutatták; az első világháborúban győztes helyzetet nem érezték kiaknázva/nem szereztek meg a kívánt területek mindegyikét, ez a csalódást is kihasználta Mussolini stb.	0–3
	E2 Rögzíti a fasiszta ideológia egy fontos elemét, pl. vezérkultusz, totális állam, erős kézpolitika, nacionalizmus stb.; és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz , pl. Mussolini, mint Duce úgy jelenik meg, mint, aki erővel, a fekete ingesekkel rendet teremt; a nacionalista közvéleménynek területi szerzeményeket- „Mare nostrum”-ígér stb.; vagy rögzíti Mussolini hatalomra kerülése utáni politikájának egy a forrásoknál nem pontozott sajátosságát, pl. korporatív állam kiépítése vagy a katolikus egyházzal kiegyezés stb.; és ezzel kapcsolatban egy megállapítást tesz , pl. a szakszervezetek helyett hivatásrendi/szakmai korporációkba szervezi az embereket kötelező jelleggel, ahol a munkaadó és munkavállaló egy szervezetben az állam által ellenőrizhető módon működik; a katolikus egyházzal kiegyezés a többségében katolikus olaszok támogatását volt hivatott megszerezni stb.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. III. Béla uralkodása (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó III. Béla uralkodását, kül-és belpolitikájának legfontosabb sajátosságait és döntéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti III. Béla uralkodásának évszámát: 1172-1196	0–2
	T2 Rögzíti a téma két fontos térbeli elemét, például a Bizánci Császársággal határos, vagy Bizánctól visszaszerzett területeket megnevez (Horvátország, Bosznia stb.), vagy Dalmáciára is igényt tartott, emiatt Velencével került konfliktusba, vagy Zárát magyar fennhatóság alá vonta stb.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, külpolitika, kincstár, adó, utódlás, vám, királyi birtok, város stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. regálé, monopólium, kamara haszna, pénzváltás, urbura, kancellária, oklevél, hiteleshely, jegyző stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból, pl. Béla a bizánci udvarban nevelkedett, vagy a bizánci császár eredetileg örökösének szánta Bélát, vagy a bizánci császár mégsem Bélát jelölte utódjának, vagy Manuel örült, hogy épp megüresedett a magyar trón és így Béla azt foglalta el stb.; és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, pl. Bizánc erős befolyás alatt tartotta a magyar királyságot, vagy Manuel I. Szent László unokája volt, így fenntartotta igényét és el is foglalt korábban magyar területeket, Manuel saját fiát jutotta trónra, így minél hamarabb meg akart szabadulni Bélától, de a meghódított területeket megtartotta stb.	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból, pl. III. Béla Bizánctól visszafoglalt területeket, vagy Dalmáciára is igényt tartott, vagy Zárát magyar fennhatóság alá vonta stb.; és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, például, Bizánc Manuel idején beavatkozott a magyar ügyekbe, és elfoglalt területeket, ezeket III. Béla a császár halála után tudta visszaszerezni, vagy Dalmácia miatt Velencével, a térség befolyásos hatalmával került konfliktusba, vagy Béla idején Magyarország a Balkánon megerősítette pozícióit, vagy III. Béla kihasználta, hogy Bizánc meggyengült Szerbia megerősödése miatt stb.	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján, például az uralkodó számított a királyi jogon szedett regáléjövedelmekre, vagy a legnagyobb regáléjövedelme a pénzváltásból származott, az így szerzett bevétel a kamara haszna, vagy megnevezi és értelmezi bármelyik ábrán szereplő jövedelemforrást stb.; és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, például azért számított Béla erősen a regálékra (monopóliumok, adók, kamara haszna, bányabér = urbura), mert csökkentek a királyi birtokai, vagy a pénzrontás hosszútávon problémát jelentett, vagy a kereskedelem szerepe nőtt, erre utal a vámokból-vásárokból befolyó jövedelem, vagy a király monopóliuma volt a nemesfém-kereskedelem, a	0–3

	sókereskedelem, vagy a királyi jövedelmeket a kamara kezelte, a pénzverést is a kamara felügyelte, vagy az urbura a bányákból közvetlenül a kincstárba befolyt nemesfém, a kitermelt arany 10%-a, vagy a magánbirtokosok bányáit a kincstár legtöbbször kisajátította, cserébe más földet adva, vagy a királyi bányavárosoknak az urburán túli nemesfémeket kötelezően pénzre kellett beváltaniuk stb.	
Ismeretszerzés, a források használata	F4 Rögzíti azt a tényt a forrásból, hogy III. Béla létrehozta a kancelláriát, és ezzel kapcsolatban egy érdemi megállapítást tesz, például az oklevelek kiállítása az államigazgatást segítette, vagy eddig csak egyházi intézmények működtek hiteleshelyként, de azokban magánokiratokat is kiállítottak, őriztek, vagy valószínűleg III. Béla kancelláriáján dolgozott jegyzőként Anonymus, vagy a kancellária és a kancellár idővel a legfontosabb államigazgatási szervvé vált stb.	0-3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy olyan tényt III: Béla külkapcsolataival és öröklésével kapcsolatban, ami az F1-nél vagy F2-nél nem lett pontozva; és tesz erre vonatkozóan egy olyan érdemi megállapítást, ami szintén nem lett pontozva F1-nél, vagy F2-nél. Vagy rögzíti, a városok elterjedését, a városok támogatását; és tesz erre vonatkozóan egy olyan érdemi megállapítást, például városi kiváltságokkal rendelkező térségekben (Felvidéken szepességi szász városok, vagy Szászföld) már a 12. században kaptak városi kiváltságokat, vagy a városi adók is fontos jövedelemforrások stb.	0-3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E2 Rögzít egy olyan tényt III. Béla bevételeivel kapcsolatban, amely az F3-nál nem lett pontozva; és tesz erre vonatkozóan egy érdemi megállapítást, ami az F3-nál nem lett pontozva. Vagy rögzíti a kincstár vagy a kamara vagy a tárnokszék szerepét és tesz erre vonatkozóan egy érdemi megállapítást, például a kamara haszna a pénzváltásból származó jövedelem, vagy a tárnokszék szerepe később megváltozott, vagy a kamara felügyelte a pénzverést stb.	0-3
	E3 Rögzít egy további tényt III. Béla uralkodásával kapcsolatban, például ő kezdte el használni a bizánci eredetű kettőskeresztet, vagy az ő uralkodása alatt avatták szentté I. László királyt, vagy ígéretet tett keresztesháború vezetésére, vagy Anonymus az ő kancelláriáján dolgozott, vagy a korszak királyai Halics megszerzésére is törekedtek, stb. ; és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozólag, például a térség nagyhatalmi igényét jelezte a bizánci uralkodói jelvény használata, amely felkerült a királyi címerre is, vagy a Pápai Állammal jó viszonyt ápolt, magyarok tanultak itáliai egyetemeken, ekkor telepedtek meg a ciszterciek Magyarországon; III. Béla és felesége székesfehérvári sírját feltárták, símlékük ma a budai Mátyás-templomban látható stb.	0-3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Közlekedés és hírközlés a dualizmus korában (hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus korában a magyarországi közlekedés és hírközlés fejlődését és a kormányzat ezzel kapcsolatos politikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a dualizmus korának pontos évszámait, 1867-1918; vagy rögzíti az 1867-es kiegyezést és az 1896-os millennium időpontját/ vagy Budapest egyesítésének dátumát (1873).	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét , például a közlekedéssel kapcsolatos döntések a pesti/budapesti országgyűlésen születtek; Magyar Királyság az Osztrák- Magyar Monarchia része ; a Monarchiának két székesfővárosa volt: Bécs és Budapest; a vasúthálózat sugaras szerkezetű Budapest központú; a városi tömegközlekedés sokat fejlődött például a millenniumi Budapesten (Sugárút, Városliget, pályaudvarok, hidak megnevezése), vasúti csomópontok megnevezése stb.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, kormány, parlament, adó, vám, vasút, bank, hitel, tömegközlekedés, ipari forradalom, infrastruktúra stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kiegyezés, dualizmus, gazdasági kiegyezés, tarifarendszer, kamatbiztosítás, MÁV, közlekedési miniszter, Millennium, húzóágazat, telefonközpont, telefonhírmondó stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a kép alapján, például, hogy Puskás Tivadar találmánya a Telefonhírmondó Budapesten épült ki először; vagy a Telefonhírmondót magáncélra és közcélra is használták, utóbbit olcsóbban kellett biztosítani; vagy a Telefonhírmondó híreket és hangversenyeket is közvetített stb., és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, például vagy Budapest jelentősége nőtt, modern világvárosként Béccsel egyenrangú fővárossá vált; vagy az állam felismerte a Telefonhírmondó jelentőségét; vagy a Telefonhírmondót közösségek (egyletek, kávéházak stb.) számára közönségszolgálató lehetett, ezért a szolgáltatásért dupla árat lehetett kérni stb.	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a diagram alapján, például tízszeresére nőtt a dualizmus idején a vasútvonalak hossza; vagy a vasútépítés nem a semmiből indult, voltak reformkori és Bah-korszakbeli előzményei; vagy a korszak elején látványos a növekedés, 1880-ig majd 3,5-szörös a növekedés; vagy a 20. század elején stratégiai-katonai szempontból is fontos ágazat volt a vasút stb. és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, például a vasútépítés az ipari forradalom húzóágazata volt, vagyis serkentette a bányászatot, a gépgyártást is; vagy az állam támogatta a vasútépítést hitelekkel, kamatbiztosítással; vagy kezdetben magánkézben voltak a vasutak, majd a Magyar Államvasutak (MÁV) alá kerültek, az ország egyik legnagyobb vállalata lett; vagy gazdasági szempontból is kiemelt beruházás volt például a Fiumébe vezető vonal stb.	0–3

	F3 Rögzít egy lényeges tény a karikatúra alapján, például Baross Gábor közlekedési miniszter, a „vasminiszter” szerepét kiemeli a vasútépítés/közlekedésfejlesztés szempontjából; vagy a karikatúra magát a közlekedésügy előtérbehelyezését, támogatását mutatja, illetve a belügyek elhanyagolását is jelzi stb. és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, például Baross Gábor szabályozta a vasúthálózatot, tarifarendszert egységesítette; vagy a MÁV-ba szervezte be a magánkézben lévő vasúttársaságokat, vagy utal arra, hogy a sajtóban megjelenhetett kritika is a miniszterről; vagy az állami támogatások rendszere visszaélésekre is adott lehetőséget stb.	0–3
	F4 Rögzít azt a tény a forrás alapján, hogy az állam támogatta a Magyarországon, illetve Horvátországban még hiányzó iparágak gyárait vagy ezen gyárak építéséhez és felszereléséhez a MÁV, illetve a magánvasutak szolgáltatásait kedvezményesen vehették igénybe; és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan, például a magyar állam a hazai ipart törvényekben rögzített támogatásokkal is serkentette; vagy az állami támogatások miatt az infrastruktúrába is érdemes volt befektetni, vagy a vasúttársaságok számára nőtt az ipari-kereskedelmi megrendelés stb.	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy olyan tény a vasútépítéssel, vasútvonalakkal, MÁV-val, hírközléssel (itt lehet szó a telefonközpontról is) kapcsolatban, amely nem került pontozásra a forrásoknál (F1, F2, F3 elemként) és tesz egy ezzel kapcsolatos megállapítást.	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E2 Rögzít egy olyan tény és hozzá kapcsolódó megállapítást a kormányzati politikával kapcsolatban, amely az F elemeknél nem került pontozásra, vagy az állami kamatbiztosítási rendszert magyarázza el és utal annak pozitív (biztos üzlet volt) és esetleges negatív (visszaélés) következményeire; vagy összefüggést tár fel az iparfejlesztő politika és a közlekedési ügyek között; vagy Budapesten zajló fejlesztéseket említi például a millenniumi ünnepségsorozatban ; vagy Millenniumi Földalatti Vasút megnyitásának presztízsjelentőségét említi, vagy a személyszállításban az olcsóbb tarifarendszer kialakításának előnyeit írja le stb.	0–3
	E3 Rögzít egy lényeges tény a kor közlekedéssel-hírközléssel kapcsolatos további <u>infrastrukturális</u> beruházásaival kapcsolatban, például a pályaudvarok építése (1-2 megnevezésével), vagy hidak építése (1-2 megnevezésével) stb. és ezzel kapcsolatban tesz egy érdemi megállapítást, például az áru- és személyszállítás megnövekedett igényei összefüggésben vannak a kapacitás növekedéssel; vagy Buda és Pest egyesülésének egyik fontos eszköze a Duna-hidak építése stb. Vagy rögzít egy tény a modern közlekedési eszközök elterjedéséről, például a villamos, az autók megjelenése, és tesz egy érdemi megállapítást, hogy például ezen vívmányok az urbanizációval karöltve jelentek meg, vidéken még nem jellemzőek, vagy a közutak állapota nem tartott lépést a vasúthálózat fejlődésével; vagy az ország vasúti közlekedése egyközpontú, ez mai napig érezteti a hatását; vagy az iparfejlődés is erősen Budapest központú, ami összefüggésben volt a vasúthálózattal; stb.	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. Erdély közjogi helyzete (komplex – korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a középkori Erdély Magyarországon belüli, illetve a kora újkori Erdélyi Fejedelemség korában a Magyar Királlyal való kapcsolatát követi végig, ezután pedig a Habsburg Birodalmon belüli helyzetét írja le. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két, a témával kapcsolatos alapvető dátumot, például 1437-es kápolnai unió, 1526 kettős királyválasztás, 1541 Buda török kézen, 1570 speyeri egyezmény, 1606 bécsi béke, 1621 nikolsburgi béke, 1690 Diploma Leopoldinum, 1711 szatmári béke, 1723 Pragmatica Sanctio, 1848. március 15, 1848. évi áprilisi törvények stb.	0–2
	T2 Rögzít legalább kettő térbeli elemet, amely Erdély közigazgatásával vagy területi változásaival, igazgatásával kapcsolatos, például: Székelyföld, Szászföld, Nagyszeben, Kolozsvár, Kápolna, Gyulafehérvár, Torda, Partium stb.	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. közjogi viszony, uralkodó, monarchia, hatalom, országgyűlés, fejedelem, közigazgatás, adó, abszolutizmus stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. vajda, rendi nemzet, kápolnai unió, székely szék, szász szék, nemesi vármegye, rendi országgyűlés, rendi felkelés, vallásszabadság, bevett felekezet, Partium, Hódoltság, erdélyi fejedelem, Diploma Leopoldinum, szatmári béke, unió stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból, például Erdély a Magyar Királyság része volt már az Árpád-korban, vagy közigazgatási egységeinek (szász székek, székely székek és vármegyék) eredete az Árpád-korig nyúlnak vissza stb.; és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást, például Erdélyt a magyar király által kinevezett vajda irányította, vagy az erdélyi vajda az egyik fontos zászlósúr volt, ő hívta össze az erdélyi rendi országgyűlést a 15. századtól, vagy Erdélynek, földrajzi elhelyezkedésénél fogva szerepe volt már a 15. századtól a török ellenes védekezésben, vagy a szászokat a 12. században telepítették be, vagy a város lakó szászok kiváltságait (egy összegben adózás) II. András erősítette meg, vagy a székelyek határvédelmi feladatokat láttak el, vagy a székelyek kollektív nemességgel rendelkeztek, vagy a szászok és székelyek, illetve a magyar nemesség rendi nemzetnek számított, vagy a szászok, székelyek és a vármegyék magyar nemessége vehetett részt az erdélyi rendi országgyűlésen, a 3 rendi nemzet kiváltságait Luxemburgi Zsigmond idején az 1437-es kápolnai unió erősítette meg stb.	0–3

	F2 Rögzít egy tényt a térkép alapján, például a török hódítás időszakában létrejövő Erdélyi Fejedelemséget a Habsburgok a speyeri egyezményben ismerték el, vagy az Erdélyi Fejedelemség oszmán vazallus állam volt, vagy az Erdélyi Fejedelemség területe a vajdaság területén kívül még magyarországi részeket is magában foglalt, ezt nevezték Partiumnak, vagy az Erdélyi Fejedelemség belső közigazgatása nem változott stb., és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz, például az Erdélyi Fejedelemség kialakulása az 1526-os kettős királyválasztás után kezdődött, Szapolyai János magyar király a mohácsi csata idején erdélyi vajda volt, vagy Szapolyai János erdélyi katonai erővel és kormányzati tapasztalattal rendelkezett, vagy a Szapolyai János által uralt területeket Keleti Magyar Királyságnak is nevezték, vagy az Erdélyt uraló Szapolyai és utóda küzdelmet folytatott a magyar trónért a Habsburgokkal, vagy Szapolyai és utóda János Zsigmond többször a Habsburgokkal is igyekezett kiegyezni a török veszély miatt, vagy Szapolyai és utóda nevében Fráter György a török hűbért elfogadva a Habsburgokkal való küzdelem miatt, vagy a speyeri egyezményben a Habsburgok János Zsigmond, illetve utódai idejére fogadták el Erdély függetlenségét stb.	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét, például Bocskai Erdély függetlenségét addig tartja fontosnak, amíg a Magyar Királyság uralkodói a Habsburgok, vagy Bocskai Erdély és a Magyar Királyság egyesítését magyar uralkodó alatt képzei el stb.; ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz, például Erdély szerepe, hogy támogassa a magyarországi rendeket a Habsburgok abszolutisztikus, illetve ellenreformáció politikájával szemben, vagy a Bocskai-felkelést lezáró kompromisszumos bécsi béke is rögzítette Erdély különállását, vagy Erdély korlátozottan tudta betölteni ezt a szerepet, mert török vazallus volt, vagy Bocskai megkísérelte egyesíteni saját keze alatt az egyesítést, de ezt az oszmánok sem fogadták el stb.	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét, például a Rákóczi szabadságharcot lezáró béke megerősítette Erdély különállását, vagy a szatmári béke megerősítette erdélyi rendek jogait, vallásszabadságát, vagy a szatmári béke alapján Erdély Habsburg irányítás alatt maradt; és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz, például II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelmeként és a magyar rendek vezérlő fejedelmeként államszövetséget képzelt el, ez nem valósult meg a szatmári békében, vagy a szatmári béke kompromisszumos rendezése volt a szabadságharcnak, a rendi-vallási jogok biztosításával, vagy Erdély fejedelemségként közvetlenül Bécsből irányított tartománya lett a Habsburg Birodalomnak stb.	0–3
	F5 Rögzíti a képi forrás azon elemét, hogy 1848. március 15-én kinyomtatott 12 pontban az utolsó követelés Erdély és Magyarország uniója, egyesülése és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz, például a szatmári béke óta a magyar rendek, majd a liberális ellenzék alapvető követelése volt Erdély visszacsatolása, vagy az uniót az 1848. évi áprilisi törvények szentesítette, vagy az uniót az erdélyi országgyűlés 1848 tavaszán elfogadta az uniót, vagy az erdélyi országgyűlésben még változatlanul nem vettek részt románok, vagy az 1848. évi átalakulás a közjogi helyzetet a társadalmi átalakulás programjával kapcsolta össze stb.	0–3
Történelmi gondolkodás és	E1 Rögzít egy olyan tényt Erdély 1570-ig terjedő történetével kapcsolatban, amely F1-nél vagy F2-nél szerepel, de nem lett pontozva,	0–3

történelmi ismeretek	vagy rögzíti például Szapolyai János, vagy Fráter György törekvéseit az önálló államiság megteremtésére, illetve a Habsburgokkal való viszony rendezésére (pl. 1538-as váradi szerződés, vagy 1541-es gyálui szerződés) és ezzel kapcsolatban egy olyan lényegi megállapítást tesz , ami szintén szerepel F1-nél vagy F2-nél, de nem lett pontozva, vagy az Erdélyt uraló Szapolyai és utódai 1526 után kettős politikát folytattak a Habsburgok és az Oszmán Birodalom szorításában, vagy Erdély 1526 után nem tudta a magyar állam egészét ellenőrzése alá vonni.	
	E2 Rögzít egy tényt olyan tényt az Erdélyi Fejedelemség megszületésével, vagy a 17. századi rendi törekvésekkel kapcsolatban, ami F3-nál szerepel, de nem lett pontozva, vagy rögzíti, például Bethlen Gábor erdélyi fejedelem bekapcsolódott a 30 éves háborúba és megpróbálta egyesíteni az országot, vagy Bethlen Gábornak sem sikerült az egyesítés, vagy mozgalmát lezáró nikolsburgi béke megerősítette Erdély különállását stb.; ezzel kapcsolatban egy olyan lényegi megállapítást tesz, amely szintén szerepel F3-nál, de nem lett pontozva, vagy az erdélyi fejedelmek országgyegető törekvéseit az oszmánok ellenezték, vagy a magyarországi rendek egy része sem támogatta törekvéseiket stb.	0–3
	E3 Rögzíti , hogy a török kiűzését követően Erdély nem került vissza a Magyar Királysághoz, hanem Habsburg ellenőrzés alatt maradt és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz, például az 1690-es Diploma Leopoldinum rögzítette Erdély különállását és Bécsből igazgatását, vagy a a Habsburg törekvések hátterében az állt, hogy Erdély bázisa volt/lehetett volna Habsburg-ellenes törekvéseknek, vagy Erdélyben élők vallási jogait nem sértették meg a Habsburgok, tehát itt nagyobb vallási tolerancia működött, mint a Magyar Királyságban stb.	0–3
	E4 Rögzít egy olyan tényt 1711-1848 közötti időszakból, amely F4-nél vagy F5-nél szerepel, de nem lett pontozva; és ezzel kapcsolatban egy olyan lényegi megállapítást tesz, amely szintén szerepel F4-nél vagy F5-nél, de nem lett pontozva.	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
	<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Magyarország hadbalépése az első és második világháborúba (komplex-korszakokon átívelő)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgáló Magyarország hadbelépésének okait, lefolyását, körölményeit hasonlítja össze az első és a második világháború idején a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a szarajevói merénylet (1914. június 28.) és az Osztrák-Magyar Monarchia hadüzenete Szerbiának (1914. július 28.) dátumát.	0–2
	T2 Rögzít két releváns időbeli megjelölést Magyarország második világháborúba való belépésével kapcsolatban, pl. 1940 háromhatalmi egyezmény aláírása, 1941. április részvétel Jugoszlávia elleni háborúban, 1941. június 26. Kassa bombázása, 1941. június 27. hadiállapot beállta a Szovjetunióval stb.	0–2
	T3 Rögzíti, hogy Magyarország az Osztrák-Magyar Monarchia része volt és megnevez egy olyan országot, amellyel Magyarország szövetséges volt, vagy amelyikkel konfliktusa volt, vagy Bosznia-Hercegovinát.	0–2
	T4 Rögzít két releváns térbeli megjelölést, például Magyarország Németország szövetségese, vagy megnevez olyan területet, amelyet Magyarország visszaszerzett a háború idején (Észak-Erdély, Székelyföld, Délvidék stb.), vagy Kassa bombázását stb.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, kormány, szövetség, háború, hadüzenet, diplomácia, jegyzék, hadsereg, haditerv, mozgósítás, követ, propaganda, hátország stb.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. casus belli, ultimátum, központi hatalmak, villámháború, hármasszövetség, antant, trianoni béke, tengelyhatalmak, revízió, bécsi döntés, háromhatalmi szerződés, szövetségesek, fegyveres semlegesség, fasizmus, náciizmus, kommunista, integritás, irredenta stb.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti azt a tényt a kép alapján, hogy Szarajevóban egy szerb diák meggyilkolta a Monarchia trónörökösét, Ferenc Ferdinándot és rögzíti a kép alapján a Kassát ért bombázás tényét, amelyet az újság szerint szovjetek követtek el; és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz, például közös vonás, hogy e két esemény inkább ürügye, mint oka volt a hadbalépésnek; különbség, hogy bizonyított, hogy a Monarchiával ellenséges szerb szervezet követte el a merényletet, addig a kassai bombázás elkövetőit és motivációit ma sem ismerjük egész pontosan; vagy különbség, hogy a Szerbia elleni háború már régóta érlelődött, míg a Szovjetunióval külpolitikai konfliktusa nem volt az országnak; vagy különbség, hogy Szerbiával konkrét területi érdeklődések voltak pl. Bosznia-Hercegovinában, míg Szovjetunióval szemben semmilyen területi követelés nem volt; vagy különbség, hogy Szarajevó a Monarchia által annektált Bosznia-Hercegovina fővárosa volt, a	0–4

	hadgyakorlat Szerbiának szolt, míg Kassa magyar terület volt, de felségjelzés nélküli gépek hajtották végre a bombázást stb.	
	F2 Rögzíti a forrás egy releváns elemét pl. antantszövetséges Szerbiának Magyarország területéből is volt követelése, vagy háború kezdetén még központi hatalmakkal szövetséges Romániának és Olaszországnak is voltak területi követelései és rögzíti, hogy a Szovjetunióknak nem voltak követelései és támadó szándéka a német támadás után sem, vagy Magyarországnak Romániával szembeni követeléseit a Szovjetunió tudomásul vette; és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz pl. különbség, hogy míg Szerbia ellenséges szándékai a területi követelésekben is megnyilvánult, addig a Szovjetunió nem lépett ezzel fel; vagy különbség, hogy míg Szerbia céljai igazolták a magyar vezetés számára a háború jogosságát, addig Szovjetunió épp elismerte Magyarország területi követeléseit Romániával kapcsolatban (mivel Szovjetunióknak Romániával voltak területi konfliktusai; vagy hasonló, hogy mindkét háború elején Magyarországnak saját szövetségeseivel (Románia) voltak területi konfliktusai; vagy különbség, hogy Románia az első világháborúban áttért az antant oldalára, míg a második világháborúban 1944-ig tengelyhatalomnak számított; vagy közös vonás, hogy a háború elején még szövetséges Románia mind a két háborúban különbékét kötött stb.	0–4
	F3 Rögzíti a forrás alapján, hogy Tisza István magyar miniszterelnök ellenezte az azonnali hadüzenetet Szerbiának, vagy Tisza István bizonytalannak ítélte a szövetséges Románia részvételét, vagy Tisza István Oroszország elleni háborútól tartott, vagy Tisza István későbbi időpontot tartott kedvezőnek stb. és rögzít egy lényeges tényt a forrásból, hogy Teleki Pál magyar miniszterelnök a fegyveres semlegesség fenntartását tartotta szükségesnek, vagy Teleki Pál bizonytalannak ítélte a német győzelmet vagy Teleki számolt Németország vereségével is, vagy Teleki Magyarország hadbalépését ellenezte; és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz pl. közös vonás, hogy mindkét miniszterelnök árnyaltabban, kritikusabban látta a helyzetet, mint a kormányzat; vagy eltérő vonás, hogy Tisza István nem utasította el a háborús megoldást, míg Teleki igen (ezért lett öngyilkos 1941 áprilisában); különbség, hogy Tisza István közvetlenül a döntéshozó uralkodóhoz fordult/ nem titkos véleményét olvashatjuk, míg Teleki véleményét nem osztotta meg sem a kormányzó Horthy Miklóssal és főleg a szövetséges német vezetéssel; különbség, hogy míg Tisza az uralkodó döntését kívánta befolyásolni – sikertelenül, addig Teleki a brit diplomáciát, kivédendő az ő hadüzenetüket – 1941 tavaszán még sikeresen stb.	0–4
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy-egy tényt Magyarország hatalmi helyzetével, szövetségeseivel kapcsolatban, egyrészt például Magyarország az Osztrák-Magyar Monarchia részeként közös külpolitikát folytatott, vagy az OMM a Német Császárság szövetségese volt, ezt a hatalmi tömböt központi hatalmaknak nevezték, vagy az OMM a hármasszövetség révén Olaszországgal, továbbá Romániával is egy szövetségi rendszerhez tartozott a háború előtt stb., másrészt rögzíti például, hogy Magyarország a tengelyhatalmakhoz tartozott, vagy Magyarország a náci Németországgal és a fasiszta Olaszországgal állt szövetségben stb.; és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz pl. közös vonás, hogy mindkét háborúban Németország volt a fő szövetségese; vagy közös vonás, hogy Közép-Európában Románia és Olaszország is ugyanazon az oldalhoz kap-	0–4

	csolódott; vagy eltérő vonás , hogy az első világháborúban Magyarország legfőképp a balkáni konfliktusok miatt konfrontálódott az antanttal, míg a második világháború előtt gazdaságilag is egyre jobban elköteleződött a Németo. mellett; eltérő vonás , hogy az első világháborúban az OMM-nek még terjeszkedési céljai is voltak, míg a második világháborúban Magyarország a trianoni békében elcsatolt területeket akarta visszaszerezni stb.	
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E2 Rögzít egy-egy olyan tényt a háborús célokkal kapcsolatban, amely szerepelt már a megoldókulcsban, de még nem lett pontozva, például egyrészt , Magyarország az OMM részeként, regionális nagyhatalomnak számított, vagy Magyarország területi integritását sértették a környező országokban megjelenő irredenta mozgalmak, vagy Magyarország célja, hogy ne szakítsanak el a nemzetiségek területeket, vagy a Monarchia célja a balkáni befolyás növelése, Szerbia visszaszorítása; másrészt Magyarország revíziós politikát folytatott 1920 óta, vagy Magyarország az összes elszakított területet vissza kívánta szerezni; ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz , például különbség , hogy Magyaror. az OMM részeként nagyhatalmi befolyással bírt a térségben, míg a második világháború előtt elszigetelt ország (kisantant gyűrűjében) és ebből való kitörést az olasz, majd a német szövetség jelentette; vagy eltérő vonás , hogy az első világháborúban Magyarország nem kívánt területet szerezni, míg a második világháborúba belépés legfontosabb motivációja a területek visszaszerzése; vagy különbség , hogy Németország támogatására a balkáni konfliktusok miatt volt szükség, addig 1938-tól Magyarország konkrét területekhez jutott (bécsi döntések, Kárpátalja megszerzése) Hitler és Mussolini támogatásával stb.	0–4
	E3 Rögzít egy-egy tényt a hadbalépés politikai és társadalmi támogatottságával kapcsolatban, egyrészt pl. Tisza István ellenvéleménye dacára miniszterelnök maradt és vállalta a háborús döntés következményeit, vagy a közvélemény 1914-ben nagy lelkesedést mutatott, vagy minden párt támogatta a háborút; másrészt pl. a magyar katonai vezetés (Werth Henrik vezérkari főnök) németbarát volt, vagy a német szövetségnek erős támogatottsága volt stb.; és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz, például közös vonás a széles körű támogatottság, részben a villámháborús terveknek köszönhetően, viszont különbség , hogy az első világháborúban a háterszág kimerülése miatt csökkent a támogatottság, addig a második világháborúban a háterszág életszínvonala kevésbé csökkent, illetve a háterszágban a zsidó vagyon kifosztása szociálpolitikai eszköz is volt; vagy hasonlóság , hogy mindkét esetben ideológia (nacionalizmus, illetve antikommunizmus) szempontok is magyarázták a háborúpártiságot; hasonlóság , hogy mindkét esetben a kormányzat propagandával, illetve cenzúrával igyekezett befolyásolni a közvéleményt stb.	0-4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
	<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
	A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	44
	ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	22